

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/380

Karar Sayısı : 2002/69

Karar Günü : 15.7.2002

Resmi Gazete tarih/sayı:28.12.2002/24977

İPTAL DAVASINI AÇAN: Anamuhalefet (Doğru Yol) Partisi TBMM Grubu Adına Grup Başkanı Prof. Dr. Tansu ÇİLLER

İPTAL DAVASININ KONUSU: 26.6.2001 günlü, 4689 sayılı "Yükseköğretim Kanunu ile Yükseköğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesiyle değiştirilen 4.11.1981 günlü, 2547 sayılı "Yükseköğretim Kanunu"nun Ek 18. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesi ile aynı maddede önceden bulunan "Vakıf üniversiteleri, merkezleri dışındaki illerde yükseköğretim kurumları kurabilirler" kuralının yer almasının Anayasa'nın 2., 10., 87., 130. ve 148. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

2547 sayılı Kanun'un 4689 sayılı Yasa ile değiştirilen Ek 18. maddesinin iptali istenen tümceyi de içeren ikinci fıkrası şöyledir:

"Yapılacak Devlet Yardımı : Devlet yükseköğretim kurumlarına o yıl tahsis edilen toplam bütçe ödeneklerinin örgün öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilen tutarın, ilgili vakıf yükseköğretim kurumunda okuyan örgün öğrenci sayısı ile çarpılması sonucu bulunulacak miktarın yüzde otuzunu geçemez. Ancak, bu miktarın üniversitelere dağıtımı; öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminde kullanılan sayısal (% 50), sözel (% 20) ve eşit ağırlıklı (% 30) puan türlerinin parantez içinde gösterilen ağırlıklar uygulanarak, üniversitenin toplam örgün öğrenci sayısına göre yapılır. Yükseköğretim Kurulu bu oranları yarısına kadar yükseltmeye veya eksiltmeye yetkilidir. En az iki yıl eğitim-öğretim yapmış olan vakıf üniversiteleri Devlet yardımı almak amacı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına müracaat ederler."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

3- "MADDE 87.- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak,Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir."

4- "MADDE 130.- Çağdaş eğitim - öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insangücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığına sunulur ve genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tâbi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası

ihtiyaçlara göre ğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve ağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve niversitelere Devletin sağladığı malî kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, ğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir."

5- "MADDE 148.- Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava aılamaz.

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi yelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası aılamaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez.

Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Bakanlar Kurulu yelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Asker Yargıtay, Asker Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcı Vekilini, Hkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcı Vekili yapar.

Yüce Divan kararları kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Nurettin TURAN, Fulya KANTARCIOğLU, Aysel PEKİNER, Rüştü SÖNMEZ, Ahmet AKYALÇIN, Mustafa Y. AYGÜN ve Enis TUNGA'nın katılmalarıyla 26.9.2001 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyadaki eksiklik giderildiğinden için esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV-ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, için esasına ilişkin rapor, iptali istenen yasa kuralı, dayarılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleriyle diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp dşnld:

Dava dilekçesinde, 4689 sayılı Yasa ile getirilen kriterlerin devlet yardımının dağıtımında vakıf üniversiteleri arasında eşitsizliğe yol açacağı, herhangi makul bir nedene dayanmaksızın getirilen bu düzenleme yerine 4160 sayılı Yasa'da olduğu gibi eşitliği bozmayacak öğrenci sayısı ve benzeri esasları dikkate alan bir sistemin benimsenebileceği, bu bakımdan 4689 sayılı Yasa ile getirilen hükmün Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 4689 sayılı Yasa ile değiştirilen Ek 18. maddesinin ikinci fıkrasıyla getirilen düzenleme sonucu vakıf üniversitelerinin devletten yardım almaları bazı kriterlere bağlanmış, devlet yardımının yapılmasında vakıf yükseköğretim kurumlarında mühendislik ve tıp gibi sayısal; arkeoloji ve sanat tarihi gibi sözel; hukuk ve iktisat gibi eşit ağırlıkla öğrenci alan bölümlerde okuyan öğrencilerin öğrenim maliyetlerinin dikkate alınmasına öncelik tanınmıştır. Buna göre, devletin yükseköğretim kurumlarına tahsis ettiği yıllık toplam bütçe ödeneklerinin örgün öğrenci sayısına bölünmesiyle elde edilen tutar, ilgili vakıf yükseköğretim kurumunda okuyan örgün öğrenci sayısı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu geçemeyecek, ancak bu miktarın üniversitelere dağıtımı, öğrenci seçme ve yerleştirme sisteminde kullanılan sayısal, sözel ve eşit ağırlıklı puan türlerine, sırasıyla % 50, % 20, % 30 ağırlıklar uygulanarak, üniversitenin toplam örgün öğrenci sayısına göre yapılacaktır. Yükseköğretim Kurulu'na bu oranları yarisına kadar yükseltme veya eksiltme yetkisi verilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Eşitlik ilkesi, birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemek amacına hizmet eder. Durum ve hukuki statüdeki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılabilir. Aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, eylemli değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik çiğnenmiş olmaz. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz.

Anayasa'nın 130. maddesinde belirtildiği gibi, Devlet, "çağdaş eğitim ve öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile" üniversiteler kurabilir. Aynı maddenin son fıkrasına göre de, "Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir". Bu nedenle, mali ve idari özerklik konuları dışında vakıf yükseköğretim kurumları ile devlet yükseköğretim kurumları arasında fark yoktur. Vakıf üniversiteleri de Devletin denetim ve gözetimi altındadır.

Devlet, toplumun ve ülkenin ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesi amacıyla vasıflı insan gücüne ihtiyaç duyulan alanlarda eğitim veren bölümleri teşvik ederek, bazı fakülte öğrencilerini diğerlerinden daha ayrıcalıklı duruma getirecek düzenlemeler yapabilir. Devlet yardımının öğrenci sayısı esas alınarak yapıldığı bir sistemde vakıf üniversiteleri daha ucuz maliyeti gerektiren sözel ve eşit ağırlıklı alanlara yönelerek ülkenin ihtiyaç duymayacağı alanlarda öğrenci yetiştirme yoluna gidebilir, laboratuvar malzemesi ve teknik araç-gerece ihtiyaç duyulan alanlara eğitim maliyetinin yüksekliğinden dolayı yatırım yapmak istemeyebilirler. Bu durum gözetilerek, dava konusu düzenlemeyle, vakıf üniversitelerinin eğitim kalitesinin yükseltilmesini teşvik etme ve öğrenci masraflarının bir kısmını karşılayarak ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda insan gücü yetiştirme amacı güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle, Anayasa'nın 130. maddesinde devlete verilen görevler de gözetilerek, üniversitelerin sayısal, sözel veya eşit ağırlıkla öğrenci alan fakülteleri arasında farklı amaçlarla değişik uygulamalar yapılması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

1.8.1996 günlü, 4160 sayılı Yasa'nın 4. maddesi ile değiştirilen Ek 18. maddede "Vakıf üniversiteleri, merkezleri dışındaki illerde yükseköğretim kurumları kurabilirler" hükmü yer almaktaydı. 26.6.2001 günlü, 4689 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirilen Ek 18. maddede ise vakıf üniversitelerinin bulundukları il dışında yüksekokul açmalarına izin veren veya yasaklayan her hangi bir kurala yer verilmemiştir.

Dava dilekçesinde, vakıf üniversitelerinin daha önce tanınan bir olanaktan yoksun bırakılarak sadece devlet üniversitelerinin bulundukları il dışında yükseköğretim kurumu açmalarına izin verilmesinin eşitlik ve istikrar ilkesine aykırı olduğu, ayrıca bu düzenlemenin vakıf yükseköğretim kurumlarının tasfiyesine yol açacağı, bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 130. maddesinde vakıf üniversiteleri ile devlet üniversiteleri arasında temel olarak bir fark gözetilmemiş, yalnızca, vakıf üniversiteleri malî ve idarî yönden kendilerine özgü bir sistem içinde bulunmaları ve kurucularının farklılığı nedeniyle değişik kurallara bağlı tutulmuşlardır. Bunun sonucu olarak, yasada engelleyici bir hüküm bulunmadıkça devlet üniversiteleriyle vakıf üniversitelerinin merkezleri dışında yüksek öğretim kurumları açmaları olanağı bulunmaktadır. Bu bağlamda, vakıf üniversitelerinin merkezleri dışındaki illerde yükseköğretim kurumları açabilmelerine izin veren önceki düzenlemeye dava konusu kuralda yer verilmemesi bu konuda bir yasaklama getirildiği biçiminde yorumlanamaz. Tersine bir uygulama, idari ve malî konular dışında aynı kurallara bağlı tutulan devlet üniversiteleriyle vakıf üniversiteleri arasında Anayasa'nın öngörmediği bir eşitsizliğe yol açacağından, kabul edilemez.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 10. ve 130. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir. Kuralın Anayasa'nın 87. ve 148. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V- SONUÇ

26.6.2001 günlü, 4689 sayılı "Yükseköğretim Kanunu ile Yükseköğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un 3. maddesiyle değiştirilen;

A- 4.11.1981 günlü, 2547 sayılı "Yükseköğretim Kanunu"nun Ek 18. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

B- 2547 sayılı Yasa'nın Ek 18. maddesinde, "Vakıf üniversiteleri merkezleri dışındaki illerde yükseköğretim kurumları kurabilirler." kuralının yer almamasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

15.7.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2001/380
Karar Sayısı : 2002/69

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye		Üye
Ahmet AKYALÇIN		Enis TUNGA